

casus? Si illum ego corrumi, ut iudicaret pro me; te quis corrumi, ut damnares te?

XIV. Utinam hæc aliquando cogitent, vel sero cogitent, vel detumescente animositate cogitent, ad se redeant, se interrogent, se discutiant, sibi respondeant, pro veritate non timeant eos, quibus falsitatem diutissime venderunt. Ipsos enim timent offendere; erubescunt humanæ infirmitati, et non erubescunt invictissimæ veritati. Utique hoc timent, ne dicatur eis: Quare ergo nos decepistis? quare nos seduxistis? quare tanta mala et falsa dixistis? Respondere deberent, si Deum timerent: Humanum fuit errare, diabolicum est per animositatem in errore manere. Melius quidem erat, si nunquam erraremus: sed vel quod secundum est faciamus, ut errorem aliquando emendemus. Decepimus, quia decepti eramus: falsa prædicavimus, qui prædicantibus falsa credidimus. Dicant suis, simul erravimus, simul ab errore recedamus. Duces vobis fuimus ad foveam, et secuti estis cum duceremus ad foveam, et nunc sequimini cum ducimus ad Ecclesiam. Possent ista dicere: indignantibus dicerent, iratis dicerent; aliquando et illi ponerent indignationem, amarent vel sero unitatem.

XV. Nos tamen, fratres, patientes circa illos simus. In fervore sunt et tumore oculi quos curamus. Non dico ut curare cessemus; sed ut non insultationibus ad majores amaritudines provocemus; rationem leniter reddamus, non de victoria superbe exultemus. « Servum enim Domini litigare non oportet, Apostolus dicit, sed mitem esse ad omnes, docibilem, patientem, in modestia corripientem diversa sentientes: ne forte det illis Deus poenitentiam, et respiscant a diaboli laqueis, a quo captivi tenentur secundum ipsius voluntatem¹. » Patienter ergo

¹ 2 Tim. II, 24.

ferte, si sani estis patienter ferte, in quantum sani estis. Nam quis perfecte sanus? Cum « Rex justus sederit in » throno, quis gloriabitur mundum se habere cor, aut quis » gloriabitur mundum se esse a peccato¹? » Ergo quoad tales sumus, hoc nobis debemus, ut invicem onera nostra portemus. Conversi ad Dominum, etc.

SERMO CLXV².

De verbis Apostoli, Ephes. III. *Peto non infirmari in tribulationibus meis pro vobis, quæ est gloria vestra, etc.* Deque gratia et libera voluntate, contra Pelagianos.

I. APOSTOLUM audivimus, Psalmum audivimus, Evangelium audivimus; consonant omnes divinæ lectiones, ut spem non in nobis, sed in Domino collocemus. « Peto, » inquit Apostolus, non infirmari in tribulationibus meis » pro vobis, quæ est gloria vestra. Peto, inquit, non infirmari, » id est, ut non infirmemini, quando auditis me pati pro vobis tribulationes, quia hæc est gloria vestra. Petit ergo eos, ut non infirmentur; quod non faceret, nisi eorum vellet excitare voluntatem. Si enim responderent, Quid nos petis quod in potestate non habemus? numquid non viderentur sibi justum reddidisse responsum? Et tamen Apostolus, nisi sciret esse in eis voluntatis propriæ consensionem, ubi et ipsi aliquid agerent, non diceret, « Peto. » Et si diceret, Jubeo, nisi eos nosset

¹ Prov. xx, 8, 9. — ² Alias VII, de verbis Apostoli.— Habitus in basilica Majorum.

adhibere posse jussioni suæ voluntatem, sine causa hoc verbum de ejus ore procederet. Sed rursus sciens sine Dei adjutorio infirmam esse hominis voluntatem, non solum ne dicerent: Voluntatis arbitrium non habemus, dixit, « Peto: » verum etiam ne dicerent: Voluntatis arbitrium sufficit nobis, videte quid addidit, « Hujus rei » gratia. » Cujus rei gratia, nisi quam supra dixerat, « Peto non infirmari in tribulationibus meis pro vobis, » quæ est gloria vestra¹? » Quia ergo voluntatis habetis arbitrium, « Peto. » Quia vero vobis voluntatis non sufficit arbitrium ad implendum quod peto, « Hujus rei gratia » flecto genua mea ad Patrem Domini nostri Jesu Christi, » ex quo omnis paternitas in cælo et in terra nominatur². » Ut det vobis. Quid, det vobis? » Quod peto a vobis, rogo det vobis. Peto enim a vobis, propter arbitrium voluntatis: rogo det vobis, propter auxilium majestatis.

II. Sed Apostoli verba prævenimus. Adhuc fortasse expectatis audire, qui textum ejusdem lectionis memoria non tenetis, utrum revera ideo Apostolus pro ipsis ad Patrem genua flectat, ut det illis quod dixerat eis, « Peto. » Mementote ergo quid petierit ab ipsis. « Peto non infirmari in tribulationibus meis pro vobis: » hoc ab ipsis petit. Modo videte quid illis petit: « Flecto genua mea » ad Patrem Domini nostri Jesu Christi, ut det vobis secundum divitias gloriæ suæ virtute corroborari. » Quid est aliud, nisi non infirmari? « Virtute corroborari, inquit, per Spiritum ejus. » Iste Spiritus gratiæ. Videte quid petit. Hoc a Deo petit, quod ab hominibus exigit: quia ut Deus velit dare, debes et tu ad accipiendum accommodare voluntatem. Quomodo vis accipere gratiam divinæ bonitatis, qui sinum non aperis voluntatis? « Det, inquit, vobis. » Non enim habetis, nisi det vo-

¹ Ephes. iiii, 14. — ² Ibid. 15.

bis. « Det vobis virtute corroborari per Spiritum ejus. » Si enim dederit vobis virtute corroborari, ibi dabit vobis non infirmari. « In interiore homine habitare Christum per fidem in cordibus vestris. » Totum hoc det vobis. « In charitate radicati et fundati, ut prævaleatis » comprehendere cum omnibus sanctis⁴. » Quid comprehendere? Det vobis per Spiritum suum virtute corroborari, et habitare in interiore homine vestro Christum per fidem, atque ita in charitate radicati et fundati positis comprehendere cum omnibus sanctis: quid? « Quæ » sit latitudo, longitudo, altitudo, et profundum. » Altitudo quidem in latina lingua utrumque significat: et quod sursum versus est, altitudinis nomen habet; et quod in profundum altum est, altitudinis nomen habet. Ideo bene respondit interpres ad id quod sursum altum est, altitudinem dicere: ad illud quod deorsum altum est, profundum dicere.

III. Quid est ergo, fratres mei, exponam hoc ego vobis. Facilius forte si cuiquam sit, quid ergo? quia latitudinem, longitudinem, altitudinem, et profundum, quatuor ista quæ dicit Apostolus, minus idoneus sum vel comprehendere vel proferre, transibo ab hoc? An forte pulsabo, et ut vobis salubre aliquid proferam, vestris orationibus adjuvabor? Quid pergis corde homo Christiane, per latitudinem terræ, longitudinem temporum, altitudinem cæli, profunditatem abyssi²? Quando ista comprehendis vel mente vel corpore? hoc est, sive cogitando sive carnis oculis intuendo, quando ista comprehendis? Ipsum audi Apostolum dicentem tibi: « Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri » Jesu Christi³. » Et nos in illa gloriemur, vel quia super illam incumbimus. In illa gloriemur omnes, o boni

¹ Ephes. iiii, 17, 18. — ² Florus ad Ephes. iiii. — ³ Galat. vi, 14.

fratres, in illa gloriemur. Ibi forte inuenimus et latitudinem, et longitudinem, et altitudinem, et profundum. His enim Apostoli verbis crux quodam modo nobis ante oculos constituta est. Habet enim latitudinem, in qua manus figuntur : habet longitudinem, quod inde usque ad terram ducitur lignum : habet et altitudinem, quod ab ipso transverso, in quo figuntur manus, excedit aliquantum, ubi caput crucifixi ponitur : habet et profundum, hoc est quod in terra figitur, et non videtur. Videte magnum sacramentum. Ab illo profundo quod non vides, surgit totum quod vides.

IV. Ubi ergo est latitudo? Confer te ad vitam moresque sanctorum, qui dicunt : « Absit gloriari, nisi in cruce » Domini nostri Jesu Christi. » Inuenimus in moribus eorum latitudinem charitatis : unde illos admonet ipse Apostolus, dicens : « Dilatamini, ne sitis jugum ducentes cum infidelibus. » Et quia ipse latus erat, qui eos ad latitudinem exhortabatur, audi quid dicat : « Os nostrum patet ad vos, o Corinthii; cor nostrum dilatatum » est¹. » Latitudo ergo charitas est, quæ sola bene operatur. Latitudo facit, ut hilarem datorem diligat Deus². Si enim angustiam passus fuerit, tristis dabit : si tristis dabit, perit quod dabit. Opus est ergo latitudine charitatis, ne pereat quidquid boni facis. Sed quoniam ait Dominus : « Ubi abundabit iniquitas, refrigescet charitas » multorum³ : » da mihi et longitudinem ; quæ est longitudo ? « Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus » erit⁴. » Hæc est longitudo crucis, ubi totum corpus porrigitur : ubi quodam modo statur, quo stando perseveratur. Si ergo quæris, qui in cruce gloriaris, habere crucis latitudinem ; habeto bene operandi virtutem. Si vis habere crucis longitudinem ; habeto perseverandi lon-

¹ 2 Cor. VI, 11-14. — ² Id. IX, 7. — ³ Matth. XXIV, 12. — ⁴ Id. X, 22.

ganimitatem. Si autem vis habere crucis altitudinem ; nosce quid audias, et ubi audias, Sursum cor. Quid est, Sursum cor? Ibi spera, ibi ama : inde pete virtutem, ibi expecta mercedem. Nam si bene operaris, et hilariter tribuis, videris habere latitudinem. Si in iisdem bonis operibus usque in finem perseveraveris, videris habere longitudinem. Sed si omnia hæc non propter supernam mercedem facis, altitudinem non habebis ; et illa jam nec latitudo erit, nec longitudo. Quid est enim habere altitudinem, nisi cogitare Deum, amare Deum, et gratis amare ipsum Deum adiutorem, ipsum spectatorem, ipsum coronatorem, ipsum præmii largitorem, postremo ipsum præmium deputare, non aliud ab ipso quam ipsum expectare? si amas, gratis ama : si vere amas, ipse sit merces quem amas. An vero tibi chara sunt omnia, et vilis est ille qui condidit omnia?

V. Hæc ut possimus, flexit genua sua pro nobis Apostolus, utique ideo ut detur nobis. Terret enim et Evangelium : « Vobis datum est scire mysterium regni, illis » autem non est datum. Qui enim habet, dabitur ei. » Quis autem habet cui dabitur, nisi cui datum est? « Qui » autem non habet, et quod habet auferetur ab eo¹. » Quis autem non habet, nisi cui non est datum? Quare ergo illi datum est, et illi non est datum? Non me piget dicere, hoc est profundum crucis. De profundo nescio quo iudiciorum Dei, quæ perscrutari contemplarique non possumus, procedit omne quod possumus. De profunditate, inquam, nescio qua iudiciorum Dei, quæ inscrutabilia contemplari non possumus, perscrutari non valemus, procedit omne quod possumus. Quod possum, video : unde possim, non video ; nisi quia et hoc hactenus video, quod novi esse a Deo. Quare autem illum, et

¹ Matth. XIII, 11, 12.

non illum : multum est ad me, abyssus est, profundum crucis est; admiratione exclamare possum, disputatione demonstrare non possum. Quid possum exclamare de ista profunditate? « Quam magnificata sunt opera tua, Domine! » Gentes illuminantur, Judæi excæcantur. Quidam parvuli sacramento baptismatis abluuntur, quidam vero parvuli in morte primi hominis relinquuntur. « Quam magnificata sunt opera tua, Domine! Nimis profundæ factæ sunt cogitationes tuæ. » Et sequitur : « Vir imprudens non cognoscit, et stultus non intelligit » hæc¹. » Quid non intelligit stultus et imprudens? Quia vel profundum est. Nam si stultus non intelligit, et sapiens intelligit, non est nimis profundum. Sed si sapiens intelligit quia profundum est, stultus non intelligit quia vel profundum est.

VI. Ideo multi de isto profundo quærentes reddere rationem, in fabulas vanitatis abierunt. Aliqui dixerunt, quod animæ sursum in cœlo peccant, et secundum sua peccata ad corpora pro meritis diriguntur, et dignis ibi quasi carceribus includuntur. Ierunt post cogitationes suas; volentes disputare de Dei profundo, mersi sunt in profundum². Occurrit enim eis Apostolus, volens gratiam commendare, et elegit illos geminos in utero Rebeccæ, et dicit : « Nondum enim natis, nec qui aliquid » egerint boni aut mali³. » Vide quemadmodum tulit vanis hominibus phantasias conversationis animarum ante corpus in cœlo. Si enim ibi jam conversatæ sunt, jam aliquid boni egerunt vel mali, et pro meritis suis ad corpora terrena detrusæ sunt. Si placet, contradicamus Apostolo, qui dixit : « Nondum natis, nec qui aliquid » egerint boni aut mali. » Hoc autem quia propter Apostoli evidentem sententiam respuit catholica fides, quod ani-

¹ Psal. xcr, 6. — ² Florus ad Rom. ix, — ³ Rom. ix, 11.

mæ in cœlis prius vivant et conversentur, et illic recipendorum corporum merita assumant, modo isti novelli non audent dicere.

VII. Sed quid dicunt? Aliqui (sicut audivimus) ipsorum ita disputant : Prorsus, inquiunt, pro meritis suis omnes homines moriuntur, quia peccaverunt; non enim esset mors, nisi veniens de peccato. Optime quidem et vere dictum est : Non esset mors, nisi veniens de peccato. Sed ego, cum hoc audio, ideo laudo, quia illam primam mortem intueor et illius primi hominis peccatum. Audio enim Apostolum : « Sicut in Adam omnes moriuntur, sic et in Christo omnes vivificabuntur². Per unum » hominem peccatum intravit in mundum, et per peccatum mors; et ita in omnes homines pertransiit, in quo » omnes peccaverunt³. » Omnes enim unus fuerunt. Sic te audio dicentem mortem hominis de peccato esse? Non, inquit. Et quid dicis? Omnem hominem Deus immortalē creat modo. Mirabilis novitas. Quid dicis? Prorsus, inquit, omnem hominem Deus immortalē creat. Quare ergo moriuntur parvuli infantes? Nam si dicam : Quare moriuntur grandes homines : dicturus es mihi : Peccaverunt. Ergo de majorum ætate non disputabo : parvulorum infantiam contra te testem citabo. Non loquuntur, et convincunt : tacent, et quod dico probant. Ecce infantes in suis utique operibus innocentes sunt, nihil secum nisi quod de primo homine traxerunt habentes : quibus propterea est gratia Christi necessaria, ut in Christo vivificentur, qui in Adam mortui sunt; ut quia inquinati sunt generatione, purgentur regeneratione. Ipsos ergo testes citabo. Responde mihi : Quare moriuntur, si omnes homines immortales nascuntur, et quoniam peccant, ideo moriuntur? Quid putatis dici potuisse? Quæ aures

¹ Pelagiani. — ² 1 Cor. xv, 22. — ³ Rom. v, 12.

ferant? Peccaverunt et ipsi. Ubi peccaverunt? Rogo te, quando peccaverunt? quomodo peccaverunt? Bonum et malum quid sit nesciunt. Peccatum accipiunt, qui præceptum non capiunt? Proba mihi peccatores infantes: quod dixisti, vere quia oblitus es quod fuisti, proba mihi peccata infantium. An quia plorant, peccant? quia motibus quasi mutorum animalium, molestias repellunt, voluptates accipiunt, ideo peccant? Si motus isti peccata sunt, ampliores peccatores in baptismo fiunt: quia cum baptizantur, vehementissime reluctantur. Quare illis in tanta reluctantione non imputatur peccatum, nisi quia nullum est adhuc voluntatis arbitrium?

VIII. Sed aliud dico: Isti quia nati sunt, ut arbitraris, peccarunt. Nam si non peccarent, inquis, non morerentur. Quid de illis dicis qui in utero moriuntur? O angustia! Et ipsi, inquit, peccarunt, ideo moriuntur. Mentiris, an falleris? Contradicit Apostolus; « Nondum natis, nec aliquid agentibus boni aut mali¹. » Magis Apostolum audio quam te: magis Apostolo credo quam tibi. « Nondum natis, nec aliquid agentibus boni aut mali. » Si autem hoc testimonium refellis, vade tibi potius ad illas vagationes, et dic: Quia in cœlo peccarunt, et inde in corpora præcipitantur. Non dico, inquit. Quare non dicis? Quia dicit Apostolus: « Nondum natis, nec aliquid agentibus boni aut mali. » Si ergo non eos accusas in cœlo, quare accusas in utero? Ad utrumque respondet Apostolus, et eis respondet qui dicunt: In cœlo peccaverunt; et eis respondet qui dicunt: In utero peccaverunt, quia ad utrumque valent illa verba quæ dicunt², antequam nascerentur, nihil egisse vel boni vel mali. Quare ergo moriuntur! Et hic te auditorus sum, et non potius Magistrum gentium?

¹ Rom. IX, 11. — ² Forte dicit,

IX. Dic mihi, Paule Apostole, quare moriuntur? « Per » unum hominem peccatum intravit in mundum, et per » peccatum mors; et ita in omnes homines pertransiit, in » quo omnes peccaverunt¹. » Ecce primus homo totam massam damnabilem fecit: veniat, veniat Dominus nos- ter, secundus homo; veniat, veniat; ex alio tramite veniat, per Virginem veniat; vivus veniat, mortuos inveniat: moriatur, ut morienti subveniat, mortuos ad vitam transfe- rat, mortuos redimat a morte, servet vitam in morte, oc- cidat mortem de morte. Sola est ista gratia parvulorum, sola majorum: sola liberat pusillos cum magnis. Quare illum, et quare illum; quare non illum atque illum; nolo a me quæras. Homo sum: profundum crucis adverto, non penetro; expavesco, non scrutor. « Inscrutabilia sunt » judicia ejus, investigabiles sunt viæ ejus². » Homo sum, homo es: homo erat qui dicebat: « O homo, tu quis es » qui respondeas Deo³? » Homo dicebat, homini dicebat. Audiatur homo, ne pereat homo, propter quem Deus factus est homo. In hac ergo crucis profunditate, in hac rerum tanta obscuritate teneamus quod cantavimus: non de nostra virtute præsumamus, non ingenioli nostri vi- ribus in hac quæstione aliquid arrogemus: Psalmum di- camus, cum Psalmo dicamus: « Miserere mei, Deus, mi- » serere mei⁴. » Quare? Quia virtutem habeo qua te promerear? Non. Quare? Quia voluntatis arbitrium gero, unde gratiam tuam meritum meum præcedat? Non. Sed quare? « Quoniam in te confidit anima mea. » Magnascien- tia, ista confidentia. Conversi ad Dominum, etc.

¹ Rom. V, 12. — ² Id. XI, 33. — ³ Id. IX, 20. — ⁴ Psal. LVI, 2.